

Fossilfritt Sverige
M 2016:05

Samordning för bostadsbyggande
Fi N 2017:08

Statsrådet Ibrahim Baylan
Statsrådet Per Bolund
Statsrådet Isabella Lövin
Statsrådet Anders Ygeman

Kraftsamling för innovativ och hållbar stadsutveckling – Plusstadskoncept och världsutställning 2030 visar vägen till det fossilfria välfärdssamhället och ökad export

Vi överlämnar här ett förslag till nationell kraftsamling på innovativ och hållbar stadsutveckling. Förslaget utgörs av ett *plusstadskoncept* för ökad innovation och hållbarhet i nya stadsdelar, där *fyra nationella expon och en världsutställning år 2030* visar Sverige och världen vägen till det fossilfria välfärdssamhället.

En målbild att samlas kring

Plusstaden är ett kommunikativt och organisatoriskt ramverk som ökar takten och höjer ambitionsnivån i arbetet för hållbar stadsutveckling och som också ger andra plus i samhällsbyggandet. Stadsdelar som planeras, byggs och byggs om i Sverige de kommande tio åren ges stärkta förutsättningar att nå hållbarhetsmålen och bidrar därtill att skapa värden som kommer hela staden och dess invånare till godo. Plus står också för lösningar som ger mer än vad de tar. Idag planerar vi plusenergihus och plusenergidistrikt. Denna kraftsamling använder synsättet på andra system och beståndsdelar i den framtida hållbara staden.

Städerna tar ledningen – möjlighet att göra rätt från början

Bostadsbristen i Sverige och urbaniseringen i världen innebär att ett stort antal nya stadsdelar och städer kommer att byggas de kommande tio åren. Om vi ska nå de globala målen i Agenda 2030 måste de nya stadsmiljöerna bli långsiktigt hållbara och understödja goda livsförhållanden för dem som ska bo där. Utvecklingen av lösningar för de nya stadsdelarna kan också bli språngbräddor för att rätta till det som behöver ändras i befintliga

stadsmiljöer. När samlad bebyggelse ska uppföras på obruten mark eller på mark som kan omvandlas till stadsmiljö kan helt nya lösningar prövas eftersom man inte är bunden av befintliga strukturer. Detta är en möjlighet som vi måste ta tillvara!

Innovation och successivt höjda ambitioner

Genom plusstadskonceptet kraftsamlar vi för att etablera en kultur och struktur som gynnar innovation och högt ställda sociala, ekonomiska och miljömässiga mål. Nya synergi- och systemlösningar ger ökad takt i omställningen. Varje ny stadsexpo innebär höjda ambitionsnivåer - 30 års utveckling ska nås på 10 år!

Samarbete och tävling

Plusstadskonceptet innebär nära samverkan mellan stat, kommuner, forskning och näringsliv. Staten bidrar med ramverk och ekonomiskt stöd till innovativa investeringar och för att dela ekonomisk risk. Myndigheter deltar aktivt i arbetet och hittar lösningar för plusstadsdelarna när teknikutvecklingen går snabbare än regelverken hinner ändras.

Kommunerna bildar konsortier med näringsliv och andra intressenter och ansöker i konkurrens om att bli plusstad och stå värd för expo eller världsutställning år 2030. Viktiga urvalskriterier vid sidan av de konkreta planerna för den nya stadsdelen är högt ställda klimat- och hållbarhetsmål för kommunen i sin helhet, organisatorisk kapacitet och långtgående samverkan mellan kommun, näringsliv, akademi och civilsamhället. Samarbetet mellan de vinnande plusstads-konsortierna och staten regleras i avtal och präglas av gemensam planering och tillit.

De vinnande plusstäderna turas om att vara ambassadörer för plusstadsinitiativet. I upptakten till varje expo arrangeras mässor, seminarier, studiebesök och högnivåmöten.

Statens insats ger mångfald igen

Erfarenheter från tidigare bomässor i till exempel Helsingborg (H99), Malmö (Bo01) och Linköping (Vallastaden 2017) är att mässorna har bidragit till fokus och kraft i stadsutvecklingen och därtill gett många sidoeffekter. Resan har varit lika viktig som målet. Uppföljningar visar att det statliga investeringsstödet till nya tekniklösningar i Västra hamnen i Malmö inför Bo01 har varit betydelsefullt för stadens utveckling och för att stimulera

hållbar stadsutveckling i Sverige och utomlands. Målet med Bo01 var att visa upp Europas första hållbara stadsdel. Området tar alltså emot stora skaror besökare från andra länder.

Sveriges bästa sprids till fler

Konceptet är också en ny svensk modell för internationell marknadsföring av innovativ stadsutveckling. Genom att samordnat visa upp våra bästa lösningar - sociala, tekniska, ekonomiska och miljömässiga – får vi ökad export av svenska produkter och tjänster. Det är också så ett litet land som Sverige kan göra mest hållbarhets- och klimatnytta – genom att inspirera omvärlden.

Vi har gjort det förut! En stafett av expon i fem svenska städer föreslås. Den sista blir internationell - World Expo Sweden 2030.

Plusstaden innebär även ett nytt koncept för vad världsutställning kan vara. Förutom att vi visar upp Sverige som ett land i social och teknisk framkant bjuder vi in andra länder och låter dem medverka med sina främsta lösningar. Digitala tvillingar till plusstadsdelarna byggs upp, som gör det möjligt att besöka utställningen utan att resa. På sikt bildar plusstäderna ryggraden i en permanent världsutställning där de nya stadsdelarna fungerar som skyltfönster mot omvärlden och marknadsför svensk hållbar stadsutveckling.

Aktörerna är redo

För att pröva realismen i och komplettera förslaget har vi under slutet av maj och början av juni 2020 fört dialog med representanter för ett urval av kommuner och andra aktörer som är viktiga i genomförandet (se bilaga). Förslaget har mötts av stort intresse och undantagslöst getts positivt omdöme. Representanterna har *samfällt deklarerat att en satsning av det här slaget är önskvärd*. Flertalet har framfört att man vill bidra i utvecklingen av konceptet.

De kommuner som kontaktats har ett långsiktigt bostadsbehov och planerar eller bygger nya stadsdelar. Flera kommunföreträdare har deklarerat intresse för att ansöka om att bli plusstad och värd för stadsexpo. Företrädare för flera kommuner, framför allt de större och medelstora, framhåller att satsningen är i linje med det arbete och de mål som kommunerna redan arbetar mot och att *kraftsamlingen skulle förstärka och skynda på en nödvändig utveckling*. Representanter för de mindre kommunerna framhåller *värdet i att större kommuner går före* och prövar nya lösningar. Detta kan bidra till nya systemlösningar som kan användas även i mindre kommuner, som därigenom ökar takten i arbetet för fossilfrihet och hållbar stadsutveckling.

Flera av de företag som tillfrågats om synpunkter på förslaget har understrukit värdet av tillgång till områden där nya lösningar kan testas och att samlat kunna få visa upp nya produkter och tjänster. De möjligheter frizoner eller ”regulatoriska växthus” medför sporrar till att visa upp innovationsförmåga och till ökat tempo i omställningen mot fossilfrihet. Företagen har förklarat sig villiga att diskutera åtaganden som en del i genomförandet av satsningen på expon och världsutställning.

Förslaget stöds också av andra representanter för aktörer som är viktiga parter i förverkligandet av plusstadskonceptet och världsutställningen, såsom branschorganisationerna IQ Samhällsbyggnad och Innovationsföretagen. De sex strategiska innovationsprogrammen inom samhällsbyggnad ser en nytta och stor potential i satsningen. Inför beslut om kraftsamlingen bör även representanter för bland andra regioner, finansieringsinstitut och myndigheter med uppdrag inom export ges möjlighet att bidra i utvecklingen av konceptet.

Vidare har representanter för Malmö föreslagit att konceptet lanseras i samband med det globala nätverket ICLEI:s världskongress i Malmö i april

2021. Att det då är 20 år sedan Bo01 ger en kontinuitet mellan plusstadskonceptet och tidigare statliga satsningar på hållbar stadsutveckling och expon.

Företrädare för Helsingborg föreslår att staden med sin planerade stadsmässa år 2022 blir den första plusstaden och värd för expo 2022. Kommunen arbetar redan i plusstadskonceptets anda och plusstadsexpo i staden kan ge konceptet en flygande start. De internationella kontakter som Helsingborg etablerat med FN ger plusstadskonceptet en internationell räckvidd och en tydlig koppling till Agenda 2030 redan från start.

Linköpings erfarenheter av att inom loppet av fem år gå från idé till genomförandet av bomässan *Vallastaden 2017*, där 1 000 nya bostäder i en ny stadsdel visades upp, bör fungera som stöd och inspiration i det fortsatta arbetet med att utveckla kraftsamlingen. I Vallastaden finns nu 2 000 bostäder och området kan visa vad som händer med en stadsdel över tid.

En kommission bör tillsättas direkt under statsministern

Plusstadskonceptet tar ett helhetsgrepp, pekar ut riktningen och höjer ribban i arbetet mot det fossilfria välfärdssamhället. Satsningen tar tillvara och förstärker den målmedvetenhet, drivkraft och energi som finns hos de svenska samhällsbyggnadsaktörerna. Politisk vilja och organisatoriska förutsättningar finns redan på plats i kommunerna. Staten kan bygga vidare på befintliga strukturer och förstärka genom att samordna resurser och initiativ. Smart City Sweden kan ges ett utökat uppdrag att stötta expon och världsutställning.

Kraftsamlingen kommer att vara i fokus under lång tid och kräver en kraftfull och uthållig styrning. Satsningen föreslås därför ledas av en kommission, *Kommissionen för plusstad och världsutställning 2030*, vid Statsrådsberedningen. Plusstadskommissionen bör tillsättas omgående. Kraftsamlingen kan då dessutom bli en kraftfull post corona-insats.

Svante Axelsson

Johan Edstav

Nationell samordnare
Fossilfritt Sverige
M 2016:05

Särskild utredare
Samordning för bostadsbyggande
Fi N 2017:08

Bilagor:

- Aktörer som ställer sig bakom förslaget
- PLUSSTADEN OCH VÄRLDSUTSTÄLLNING 2030 -
NATIONELL KRAFTSAMLING FÖR EXPORT AV
INNOVATIV STADSUTVECKLING (juni 2020)

Aktörer som ställer sig bakom förslaget

För att pröva realismen i och komplettera förslaget har vi under slutet av maj och början av juni 2020 fört dialog med representanter för ett urval av kommuner och andra aktörer som är viktiga i genomförandet.

Representanter för kommuner

De kommuner vi vänt oss till har alla ett långsiktigt behov av bostäder och planerar eller bygger nya stadsdelar. Inför beslut om kraftsamlingen bör fler kommuner med bostadsbehov ges möjlighet att bidra i utvecklingen av konceptet.

Representanter för följande *kommuner* har deklarerat att de stödjer förslaget om kraftsamling, plusstadskoncept och världsutställning och vill se det förverkligat:

Ingvar Smedlund, kommunstyrelsens ordförande, Enköping

Åsa Wiklund Lång, kommunstyrelsens ordförande, Gävle

Meeri Wasberg, kommunstyrelsens ordförande, Haninge

Per Vorberg, kommunstyrelsens ordförande, Härryda

Peter Danielsson, kommunstyrelsens ordförande, Helsingborg

Emma Feldman, kommunstyrelsens ordförande, Järfälla

Ann-Marie Nilsson, kommunstyrelsens ordförande, Jönköping

Peter Evansson, kommunstyrelsens ordförande, Knivsta

Muharrem Demirok, kommunalråd och ordförande i samhällsbyggnadsnämnden, Linköping

Philip Sandberg, kommunstyrelsens ordförande, Lund

Simon Chrisander, kommunalråd stadsbyggnad och miljö, Malmö

Lars Stjernqvist, kommunstyrelsens ordförande, Norrköping

Anna König Jerlmyr, finansborgarråd, Stockholm

Mikael Rubin, kommunstyrelsens ordförande, Trelleborg

Hans Lindberg, kommunstyrelsens ordförande, Umeå

Erik Pelling, kommunstyrelsens ordförande, Uppsala

Anders Teljebäck, kommunstyrelsens ordförande, Västerås

Catharina Winberg, ordförande i Växjö Kommunföretag AB, VKAB, Växjö

Ullis Sandberg, kommunalråd med ansvar för samhällsbyggnad, Örebro

Representanter för andra viktiga aktörer

Representanter för ett urval av *andra viktiga aktörer* som kontaktats och som framfört att de stödjer förslaget om kraftsamling, plusstadskoncept och världsutställning och vill se det förverkligat redovisas nedan.

Vi har vänt oss till representanter för olika aktörer och intressenter som är viktiga i genomförandet av satsningen. Inför beslut om kraftsamlingen bör fler aktörer av vikt för genomförandet ges möjlighet att bidra i utvecklingen av konceptet.

Jenny Larsson, vd, ABB Power Grids Sweden

Helena Bjarnegård, riksarkitekt, Boverket

Pernilla Bonde, vd, HSB Riksförbund

Jesper Brodin, vd, IKEA, och Göran Nilsson managing director, Ingka Services

Magnus Höij, förbundsdirektör, Innovationsföretagen

Anita Aspegren, vd, IQ Samhällsbyggnad

Johanna Frelin, vd, Riksbyggen

Alexandra Lauren, affärsutvecklingsdirektör och vice vd, Skanska

Anders Nordstrand, vd, Sveriges Allmännyttan

Håkan Danielsson, vd, WSP Sverige

De strategiska innovationsprogrammen inom samhällsbyggnad genom Johan Felix, samordnare för SIP-samverkan Samhällsbyggnad:

InfraSweden2030

Smart Built Environment

Viable Cities

Drive Sweden

IoT Sverige

RE:Source